

перешкоджати повному й рівноправному доступу жінок до всіх рівнів процесів управління та прийняття рішень. Щоб досягнути повноцінної участі жінок у суспільному, приватному та політичному житті, потрібні докорінні зміни, політики, заходи й цільові дії, спрямовані на усунення соціальних і структурних перешкод.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Закон України «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17>
3. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4>.
4. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 07.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
5. Закон України «Про політичні партії в Україні» від 5 квітня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>

Копитова Олена Сергіївна,

суддя Північного апеляційного господарського суду, старший співробітник відділу організації наукової, діяльності та захисту права інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

**ТРАНЗИТНІСТЬ ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ФАКТОР
ГАЛЬМУВАННЯ ЄДНОСТІ СУДОВОГО
ПРАВЗАСТОСУВАННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Період, який нині проживає Україна, називається перехідним. Швидкоплинні трагічні події останніх років впливають на соціальний зміст держави, роблячи його все більш строкатим, фрагментарним та поляризованим. Це є нічим іншим, як загостренням перехідних процесів, що обумовлюють відмову від консервативного демократичного транзиту, який вичерпав себе на етапі встановлення «фасадної» демократії [5, с. 219]. Загалом країни перехідного періоду характеризуються різноманітністю політичних подій, а також кількістю постійно впроваджуваних реформ. Їх ще можна визначити як країни

«транзитного суспільства». Під час цього періоду яскраво простежується «транзит влади», і, що особливо небезпечно (однак є природною рисою такого суспільства), – «транзитність законодавства». Зокрема, ООН транзитними визначає постконфліктні суспільства, суспільства, що зазнали репресій і потребують поновлення верховенства права, примирення у зв'язку із широкомасштабними порушеннями права людини в умовах інституціональної кризи та кризи ресурсів, що вичерпуються, зниженою безпекою та проблемами розколу населення [2;4, с. 534] за різними ознаками.

М. В. Савчин справедливо наголошує, що «країни перехідної юстиції, якою нині є Україна, потребують встановлення справедливих правил гри і ефективних владних установ. Тому належне функціонування інститутів публічної влади розглядається як важливий фактор забезпечення прав людини [6]. Це можливо, якщо конституційна система ґрунтується на наступності правил, процедур і інститутів. Без континуїтета, тобто безперервності конституційної традиції, нація може просто опинитися на межі виживання. Континуїтет досягається через формування і збереження правил, в основі яких – повага прав людини і обмеження влади заради запобігання свавіллю і тиранії. Такі правила повинні відтворюватися і примножуватися в постійній практиці діяльності органів публічної влади і приватних осіб [6].

Отже, безперервність конституційної традиції впливає на правонаступність законодавства, що особливо потрібно під час захисту прав, свобод та інтересів людини і громадянина, й інших учасників суспільних відносин. Згідно із принципом вірності Конституції рішення судів мають ґрунтуватися на верховенстві права і вирішенням справи досягати такого верховенства. Цього, на жаль, складно досягти країнам перехідної демократії чи країнам перехідного періоду, зокрема Україні. Питання транзитного правосуддя (Transitional Justice) концептуально розкрили О. З. Хотинська-Нор і Л. М. Москвич при дослідженні ролі довіри в легітимації правосуддя у країнах транзитного періоду [4, с. 533–543]. Традиційно суд, як інститут державної влади, виступає першочерговим легальним суб'єктом захисту прав людини. В країнах розвинутої демократії його легітимність і незалежність не ставиться під сумнів. У той же час транзитне суспільство характеризується глобальними соціокультурними трансформаціями. Цей період відрізняється розбіжністю темпів інституційних перетворень і змін в нормах, цінностях та способах поведінки людей. Дисонанс формальних та неформальних норм породжує кризові явища, які ведуть до застою розвитку демократії і суспільства. Таким є криза довіри до органів держави, в тому числі до суду [4, с. 533–534].

Навіть побіжно проаналізувавши усі суспільні події незалежної України, слід констатувати, що часті суспільно-політичні і революційні події останніх п'ятнадцяти років в нашій державі, зміни конституційного устрою та перманентні суперечливі реформи в сфері права (перехідна юстиція), не дозволили Україні стати країною розвиненої економіки. Це також стало причиною суттєвої міграції населення країни. Важливим при цьому є те, що перманентні суперечливі реформи й міграція є не тільки невід'ємними ознаками країн перехідного періоду, а також виступають негативними передумовами для порушень прав людини. Також необхідно враховувати сплеск науково-технічного прогресу, що обумовлює постійну трансформацію суспільних відносин та появу абсолютно нових, наприклад застосування криптовалюти як виду платежу, впровадження елементів штучного інтелекту у суспільні відносини, необхідності правового регулювання застосування нанотехнологій у медичній сфері тощо. І право, як універсальний регулятор, має встигати здійснювати належне упорядкування нових і новітніх суспільних відносин.

Крім того, завжди слід пам'ятати про ординарні, базові суспільні відносини з тисячолітньою правовою охороною (відносини безпеки життя і здоров'я, власності, конституційні свободи, питання взаємодії гілок влади тощо), що теж не залишаються незмінними. Такі відносини також розвиваються, а іноді навіть мутують [3, с. 7], тобто може відбуватися викривлення їх сутності залежно від запитів суспільства в певний період часу. Незалежно від рівня розвитку країни, писаний закон ніколи не встигає своєчасно реагувати на нормативне врегулювання всіх суспільних відносин. Як правило, спочатку реагує практика, створює звичаї, окремі з яких можуть трансформуватися у так звані «санкціоновані звичаї», а отже, саме практика формує власне бачення майбутнього нормативного регулювання.

Таким чином, додатковими проблемами країн перехідного періоду (країн «транзитного суспільства») виступає нестабільність і непрогнозованість законодавства, постійна мінливість запиту суспільства, діаметральні цілі суспільства і влади. Тому, звертаючись до суду, позивач не завжди може отримати ефективний захист свого суб'єктивного права в межах виключно одного виду судочинства [1]. Особливо цей процес характерний для сфер гарантування та забезпечення основних (фундаментальних) прав людини, в тому числі і в сфері різноманітних приватноправових відносин. Також слід вказати на постійне ускладнення системи і структури правовідносин під час захисту прав і свобод осіб судами. Проблема посилюється, коли певні галузеві права також є основними (фундаментальними) і одночасно

підлягають конституційній охороні й захисту. У зв'язку з цим, прагнення захистити своє порушене суб'єктивне право в повному обсязі формує необхідність ініціативи не тільки судового захисту прав і свобод людини і громадянина та інших учасників суспільних відносин, а й ініціювання конституційного провадження за конституційного скаргю визначених законом осіб (ч. 4 ст. 55 Конституції України). Завершується судовий захист (навіть після розгляду конституційної скарги КСУ із формуванням конституційно-правового змісту норми закону чи без такого), у суді, шляхом ухвалення остаточного вирішення судового спору на національному рівні. Таке вирішення з позиції судового правозастосування зводиться до розв'язання проблеми: як саме (яким чином) суд застосовує ті чи інші приписи закону (виділено нами – О.К.) під час перегляду судової справи [1].

Особлива складність сьогоденних реалій судового правозастосування полягає у тому, що норми права, як основа вирішення справи, отримують періодичні зміни або можуть їх очікувати (наприклад, зареєстровані законопроекти діаметрально протилежного змісту) тощо. Законодавство, на підставі якого суд вирішує справу і застосовує його норми, часто змінюється не за потребами часу, а залежно від політичної доцільності чи перманентних реформ, інколи заради реформ. Й часом внаслідок мінімальних семантичних змін, норми права можуть трансформуватися у глибоко смислового розумінні.

Список використаних джерел

1. Berestova Iryna, Khotynska-NorOksana, Kopytova Olena, Bratel Oleksandr, Dronov Serhii. Subordinate Relationship between Civiland Constitutional Legal Proceedingsinthe Countrieswithan Autonomous Body of Constitutional Control. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues (Print ISSN: 1544-0036; Online ISSN: 1544-0044). Research Article: 2020 Vol: 23.
2. Guidance Note of the Secretary-General. United Nations Approach to Transitional Justice. March 2010. https://www.un.org/ruleoflaw/files/TJ_Guidance_Note_March_2010FINAL.pdf;
3. Nigel Rapport. Distortion: Social Processes Beyond the Structured and Systemic (Routledge Studies in Anthropology) 1st Edition. Routledge; (August 16, 2017), 185 p.
4. Oksana Khotynska-Nor, Lidiia Moskvych and other. Role of Confidence and Supply Chain Strategy during Legitimization of Justice in Countries of Transitional Period. P. 533-534. URL: <https://ojs.excelingtech.co.uk/index.php/IJSCM/article/view/4104/2066>.

5. Моєєєнко Д.М. форма постсоціалістичної держави: поняття, класифікація, тенденції розвитку. Дис...канд.юрид.наук.: 12.00.01. Запоріжжя, 2017. 255 с.

6. Савчин Михаил. Непрерывность национальной конституционной традиции в условиях вызовов и угроз, или О континуитете. URL: https://zn.ua/internal/neprevynost-nacionalnoy-konstitucionnoy-tradicii-v-usloviyah-vyzovov-i-ugroz-ili-o-kontinuitete-253029_.html.

Кушнерьов Віталій Миколайович,
аспірант наукової лабораторії
дослідження проблем досудового
розслідування Національної академії
внутрішніх справ

ПОРЯДОК ОБЧИСЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Процесуальні строки виступають дієвим засобом, який сприяє забезпеченню швидкого досудового розслідування і судового розгляду кримінального провадження. Вони слугують гарантією захисту конституційних прав і свобод учасників кримінального провадження як одного з основних завдань кримінального судочинства. Процесуальні строки закріплюються відносно всіх стадій кримінального провадження, визначаючи їх тривалість і порядок провадження у межах цих стадій процесуальних дій і прийняття процесуальних рішень. Необхідно проаналізувати зарубіжне кримінальне процесуальне законодавство в частині закріплення порядку обчислення процесуальних строків, з метою визначення більш правильного, дієвого, доцільного та такого, що відповідає міжнародним вимогам дотримання прав і свобод людей, порядку обчислення процесуальних строків.

Порядок обчислення процесуальних строків закріплений у КПК ФРГ (ст.ст. 42-43), КПК Молдови (ст. 231), КПК РФ (ст. 128), КПК Білорусі (ст. 158), КПК Великобританії (ст. 33.2), КПК Вірменії (ст. 173), КПК Грузії (ст. 86), КПК Латвії (ст. 100), КПК Естонії (ст. 171), КПК Болгарії (ст. 183), КПК Італії (ст. 172), КПК Польщі (ст. 123), КПК Румунії (ст. 269), КПК Сербії (ст. 224), Федеральних правилах кримінального процесу США (правило 45), КПК Туреччини (ст. 39), КПК Хорватії (ст. 90), КПК Швейцарії (ст. 90). КПК таких держав, як Франція, Австрія, Нідерланди, Норвегія, Португалія та Чехія не визначають порядок обчислення процесуальних